

KLASSEKAMPEN

Denne artikkelen er egentlig bak betalingsmur, men *Eirik Stokseth* har sluppet deg gjennom.

Prøv for 1 krone!

Sakprosa

Reisen innover

Dasha Kiper antyder adgang til «ukjente riker». Men nøyaktig hvor hun vil med boken sin, forblir uklart.

Kåre Bulie
1. mars

For vag: Dasha Kiper skriver om demens og pårørende. Foto: Hoach Le Dinh/Unsplash

Dasha Kiper

Reisende til ukjente riker. | Historier om demens, pårørende og sinnets irrganger

Oversatt av Lene Stokseth, Forlaget Press 2025, 252 sider

I «Sykdom som metafor» (1978) skrev Susan Sontag uforglemmelig om «de sykes rike» – og om hvordan vi alle har pass som før eller siden vil bli tatt i bruk, også til dét. Et halvt århundre senere velger en annen amerikansk skribent samme land som tema, men uten å gjennomføre med Sontags kraft og rekkevidde: Dasha Kipers «Reisende til ukjente riker» handler, som undertittelen antyder, om demenspasienter generelt og dem som lider av Alzheimers sykdom, spesielt. Suksessen til «Demenskoret» har for alvor synliggjort temaet her til lands.

Vel så mye handler boken imidlertid om de pårørende som blir trukket inn i det forfatteren beskriver som en surrealistisk, dyster virkelighet. I tråd med innsalget forteller Kiper dessuten om «sinnets irrganger» og forholdene menneskesinn imellom mer allment: Med sine gjennomganger av vitenskapelige forsøk og referanser til akademisk litteratur må utgivelsen også regnes som et stykke forskningsformidling.

Forfatteren har selv ledet støttegrupper for det hun kaller «omsorgsgivere» (i mine ører klinger begrepet smått fremmed på norsk) for demensrammede. Bokens mest engasjerende ingrediens er da også den serien av kamuflerte fortellinger fra pårørende-hverdagen som organiserer den. Den inneholder foreldre og ektefeller som ikke bare skjeller ut, men fysisk angriper og endog pusser politiet på dem som forsøker å ta vare på dem.

Det bildet av «omsorgsgiveren» som trer frem, er i det hele tatt nedslående på grensen til det tragiske. En sjelden gang er det vanskelig ikke å trekke på smilebåndet – moren på 79 som ga legen sin et svingslag midt i ansiktet, for eksempel. Dersom målet til forfatteren, som fremstiller seg som inderlig og uendelig forståelsesfull på en måte det aner meg at slår bedre an i hjemlandet enn i Europa, er å gi støtte og håp til pårørende, blir jeg likevel i tvil om det først og fremst er det hun oppnår med boken.

At hun er ute etter å kaste lys over den skyldfølelsen mange «omsorgsgivere» sliter med fordi de ikke klarer å unngå å bli sinte i møte med demensens konsekvenser, er åpenbart. I forordet utroper en rosende kollega utgivelsen til «ren bokterapi». Men de konkrete forslagene til hvordan hverdagen kan bli bedre for dem, er få og uklare.

Selv er jeg hverken medisinutdannet eller «omsorgsgiver», men dersom jeg hadde vært sistnevnte, hadde jeg neppe fattet nytt mot av å høre forfatteren hevde at folk i den rollen må følge «en hårfin, nesten umulig grense»: den mellom å betrakte pasienten som annerledes fordi de pårørende må innse når det er den skadede hjernen som taler, og å minnes likheten – for å understreke den menneskeligheten partene fortsatt deler.

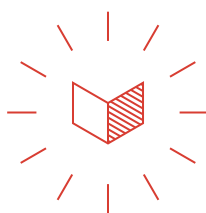
Kiper bruker også skjønnlitteratur – fra Herman Melvilles til Samuel Becketts – til å belyse temaet. Grepet øker preget av bok for allmennmarkedet. Teksten hennes, som mangler en tydelig utvikling, virker ellers for ofte tung for uskolerte lesere. Som det heter i noteapparatet: «Automatiske reguleringsformer knyttes til den ventromediale og mediale orbitale prefontale cortex.»

Et større problem for en utgivelse som også har selvhjelpsbokens trekk, er det uansett at Kipers konklusjon – i sin blanding av gode intensjoner og skyhøye ambisjoner – er så vag at jeg sliter med å forstå den:

Jeg mener at den beste innfallsvinkelen til demenssykdommer – og kanskje til livet i seg selv – ikke er å forsøke å endre sinn eller utfordre en annens virkelighetsforståelse, men å strebe etter å forstå et sinn, se det i sammenheng, ta hensyn til sinnets indre uoverensstemmelser og rett og slett la det sinnet få vite at det er verdt å bli kjent med.

bokmagasinet@klassekampen.no

Fikk du lyst til å lese mer?

Bli med på laget og gjør som 47.760
andre - abonner på Klassekampen!

Prøv for 1 krone!

Dette får du

Nye perspektiver

Journalistene våre gir deg grundige analyser, verdifull innsikt og unike vinklinger du ikke finner andre steder.

klassekampen.no

På klassekampen.no finner du avisas beste saker, dagens og tidligere utgaver, et søkbart arkiv og mulighet til å dele artikler.

Nett eller papir?

Du kan ha papiravisa hver dag, bare i helga eller ikke i det hele tatt. Digital tilgang har du uansett!

Ta kontakt

Min side

Personvernerklæring

Åpenhetsloven

Abonnementsvilkår

Sentralbord: 21 09 30 00

Kundeservice: 21 09 30 01

klassekampen@klassekampen.no

Grønland 4

Boks 9257 Grønland

0134 Oslo

Orgnr: 925 350 605

Klassekampen

arbeider etter Vær

Varsom-plakatens

regler for god

presseskikk.

Ansvarlig redaktør

er Mari Skurdal.

Prøv for 1 krone

KLASSEKAMPEN